	23. Saifnazarov I., Saifnazarova F. Yoshlar va oila-Vatan tayanchi.-Toshkent: "Ta'lim nashriyoti" MChJ, 2018. -132 b. 24. Temur tuzuklari. Kitobni nashrga tayyorlovchi Jumaboy Raximov.- Toshkent: Shodlik nashriyoti.2018. 25. O'zbekiston falsafasi tarixi. Aliqulov X. Mas'ul muharrir, mualliflar jamoasi. Toshkent: Noshir, 2013. 26. Xudoyberganov R. O'lim va barhayotlikning falsafiy metodologik tahlili. Toshkent: O'zbekistan, 2017. 27. Sharipov M. Mantiq. -Toshkent: 2003. 28. Yassaviy Xoja Axmad. Devoni xikmat. -Toshkent: Navruz, 2018. 29. Shermuxamedova N.A. Borliq va rivojlanish falsafasi. -Toshkent: Noshir, 2018. 30. Shermuxamedova N.A. Inson falsafasi. Toshkent, Noshir, 2016. 31. Shermuxamedova N.A Diniy fanatizm fenomeni. inson falsafasi. Toshkent: Noshir. 2016. 314-499 betlar. 32. Shermuxamedova N.A. Falsafa -Toshkent: Noshir. 2012. 1207 b. **Internet saytlar:** 1. www.ziyonet.uz 2. www.philosophy.ru.
7.	**Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutida ishlab chiqilgan va tasiqlangan.**
8.	**Fan /modul uchun ma'sullar:** B.Axmedov – QarMII "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi mudiri, Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd) G.A.Ochilova – QarMII "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari nomzodi N.R.Ochilova – QarMII "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari nomzodi R.R.Rustamov – QarMII "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi dotsenti, Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd) S.Ibragimov – QarMII "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi katta o'qituvchisi M.M.Mamasoliyev – QarMII "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi katta o'qituvchisi I.Bo'riyev – QarMII "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi assisenti
9.	**Taqrizchilar:** B.N.Omonov – QDU huzuridagi Shahrisabz Pedagogika instituti dotsenti, Falsafa fanlari doktori S.X.Murtozova - QarMII "O'zbekiston tarixi" kafedrasi dotsenti, Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK- IQTISODIYOT INSTITUTI
"IJTIMOIY FANLAR" KAFEDRASI

Ro'yxatga olindi:
№ 244
2022 yil "28" 08

"TASDIQLAYMAN"
O'quv ishlar bo'yicha prorektor
_____________ O.N. Bozorov
"___" __________ 2022 y

"FALSAFA"
FANIDAN ISHCHI DASTURI (SILLABUS)

Bilim sohasi:
100 000 – Ta'lim
400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq
500 000 – Tabiiy fanlar, matematika va statistika
700 000 – Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
1000 000 – Xizmatlar

Ta'lim sohasi:
110 000 – Ta'lim
410 000 – Biznes va boshqaruv
520 000 – Atrof muhit
710 000 – Muhandislik ishi
730 000 – Arxitektura va qurilish
1040 000 – Transpot xizmatlari

Ta'lim yo'nalishi:
60410100 - Buxgalteriya hisobi va audit
60410500 - Bank ishi va audit
60410400 - Moliya va moliyaviy texnologiyalar
60722500 - Geodeziya, kartografiya va kadastr
60710100 - Kimyoviy texnologiya
60712500 - Transport vositalari muhandisligi
60730500 - Suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimlarini loyihalashtirish va ekspluatatsiyasi
60112400 - Professional ta'lim (yo'nalishlar bo'yicha)
60721600 - Foydali qazilma konlari geologiyasi va qidiruv razvedkasi (kon turlari bo'yicha)
60710400 - Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)
61020200 - Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi (tarmoqlar bo'yicha)
60730300 - Qurilish muhandisligi: bino va inshootlar qurilishi
60721800 - Neft va gaz ishi
60720700 - Texnologik mashinalar va jihozlar
60711000 - Muqobil energiya manbalari
60710500 - Energetika
60710600 - Elektr energetikasi
60712400 - Avtomobilsozlik va traktorsozlik
60711300 - Metrologiya, standartlashtirish, mahsulot sifati menejmenti
60710900 - Energiya tejamkorligi va energoaudit
60711400 - Texnologik jarayonlarni va ishlab chiqarishni avtomatlshtirish va boshqarish

Qarshi - 2022 y

"Falsafa" fani sillabusi

1.	**Fan (modul) kodi** FALB204	**O'quv yili** 2022-2023	**Semestr** 3-4	**Kredit** 4
	Fan (modul) turi Majburiy	**Ta'lim tili** O'zbek/rus		**Haftalik dars soati** 4
	Fanning nomi	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim**	**Jami yuklama**
	Falsafa	60	60	120

2.

I.Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarning oliy ta'lim tizimida egallagan dunyoviy, falsafiy va diniy bilimlardan ijtimoiy hayotda maqsadli foydalanish malakalari va to'g'ri fikrlash mahoratini o'rgatishdan iborat;

Fanning vazifalari - falsafiy, ilmiy va diniy bilimlarning tafakkur uslubining o'zgarishiga ta'siri; tabiiy ilmiy bilimlarning ijtimoiy ahamiyati; texnika va texnologiyalarning inson pragmatik extiyojlariga javob sifatidagi evolyutsiyasi; milliy qadriyatlar, madaniyat va ommaviy madaniyatning o'zaro aloqasi va farqini; dunyoni bilish, haqiqatni anglashda amaliyot va faoliyat uygunligini ta'minlashning ahamiyati, to'g'ri fikrning ijobiy maqsadlarga yo'naltirishdagi o'rni; diniy madaniy amanalarda oila va farzand tarbiyasiga oid g'oyalarining ahamiyati; diniy bilimlarning fanatizm (mutaassiblik), dindorlik, shamanizm, terrorizmdan farqi; diniy e'tiqodning yo'nalishlari; global jarayonlar va barqaror taraqqiyot omillarining o'zaro mutanosibligi; ta'lim falsafasi va falsafa ta'limining dunyoqarashni shakllantirishdagi o'rni; global korruptsiyaning sabablari va shakllarini bilish va ularga qarshi kurashish; dunyoviy bilim va malakalarni yangilanayotgan O'zbekistondagi isloxotlar jarayonida to'lik namoyon qilish, ijtimoiy mas'uliyatni his qilishni o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlari)
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

№ t/r	Maruza mashg'ulotlar mavzulari	Dars soatlari hajmi
	I-MODUL. FALSAFA	
1.	**Mavzu: Falsafaning fan va dunyoqarashga doir mohiyati** 1. Falsafa dunyoni anglash usuli. Falsafaning predmeti, tuzilishi, funktsiyalari, yangi sohalari va o'zgaruvchan xarakteri. 2. Falsafaning jamiyatdagi roli yoki amaliy ahamiyati. 3. Falsafaning dunyoqarashga doir ijodiy roli. Dunyoqarash shakllari. 4. Fanning dunyoqarashga doir moxiyati, fan tarakkiyotining asosiy bosqichlari. Falsafa va fanning mutanosibligi, farqi.	2
2.	**Mavzu: Borliq va rivojlanish falsafasi** 1. Falsafa va tabiiy fanlarda borliq tushunchasining mohiyati, borliq va yuqlik dialektikasi. Borliq shakllarining tasnifi. 2. Falsafa va fizikada substantsiya, substrat va materiyaning o'zaro aloqasi. In'ikos nazariyasi va uning shakllari. 3. H,arakat tushunchasining tavsifi, tiplari va shakllari. 4. Falsafada makon va vaqt dialektikasi. Tabiatniig ontologik maqomi. Biosfera va Noosfera xaqidagi ta'limotlar. Tabiatga oid koevolyutsion va invayronmental nazariyalar. 5. Falsafada shakllanish, o'zgarish, rivojlanish va taraqqiyot tushunchalarining mohiyati. Rivojlanishning umumiy qonunlari va kategoriyalari.	2
3.	**Mavzu: Bilish nazariyasi.** 1. Bilishning mazmuni va moxiyati. Bilimning asosiy turlari va shakllari. 2. Hissiy, empirik, nazariy, mantiqiy va intuitiv bilish darajalariniig o'zaro aloqasi va farqi. 3. Haqiqatning asosiy shakllari va kontseptsiyalari. Haqiqat, amaliyot va faoliyatning mutanosibligi. Haqiqatga erishishda tushunish va tushuntirish dialektikasi. 4. Bilish metodologiyasi. Metodlarning tasnifi. Hozirgi zamon metodologiyasi. Tizim, tizimli yondashuv, tizimli taxlil tushunchalarining o'zaro aloqasi va farki. Tizim dinamikasi.	2
4.	**Mavzu: Mantiq.** 1. Tafakkur mantiqiy fikrlash asosi. Tushuncha, xukm va xulosaning fikr teranligini ta'minlashdagi roli. 2. Mantiq qonunlari. (Dialektik mantiq. Formal mantiq. Matematik mantiq.) 3. Tafakkur va til mutanosibligi. 4. Isbotlash va rad qilishda dalillarning o'rni. Argumentlash (dalillash)ning mantiqiy xulosa chiqarishdagi ahamiyati.	2
5.	**Mavzu: Jamiyat va inson falsafasi** 1. Jamiyat tushunchasining mohyati va rivojlanish bosqichlari. 2. Tarixning mazmuni, yo'nalishlari va kontseptsiyalari. 3. Tsivilizatsiya tushunchasi va uning tiplari. Madaniyat va tsivilizatsiya mutanosibligi. Ommaviy madaniyatning shakllanish tarixi va hozirgi davrdagi shakllari. 4. Jamiyat rivojida til. Ong, va tafakkur imkoniyatlari. Ongning tabiati, strukturasi va funktsiyalari. Onglilik va ongsizlik dialektikasi. 5. Falsafiy antropologiya va elitologiyaning uyg'unligi. Hayotning ma'nosi va unda insonning vazifasi. Evgenika va bioetika. Hayotni tark etish bosqichlari. Suitsid, parasuitsid, evtanaziya va uning shakllari, esxatologiyaning mohiyati.	2
6.	**Mavzu: Axloq va qadriyatlar falsafasi (Etika)** 1.Etikaning mohiyati va ahamiyati. 2. Sharq va G'arb mutafakkirlari axloqiy qarashlari dialektikasi. 3.Axloqning funktsiyalari. Axloqiy qadriyatlar ierarxiyasi. Evgenika va bioetikanyng axloqiy jihatlari. 4. Axloq kategoriyalari, tamoyillari va meorlari. 5. Ajralish va uning axloqiy kamolotga salbiy ta'siri. 6. Jamiyatning deval'vatsiyasi (kadrlanish va qadrsizlanish). Soglom turmush tarzi salomatlik omili.	2
7.	**Mavzu: Estetika nazariyasi.** 1.Dunyoni estetik idrok qilishnnng mohiyati 2.Falsafa tarixida estetik qarashlar evolyusiyasi. 3.Estetikaning asosiy yo'nalishlari va kategoriyalari. Estetik did va olamni estetik idrok etishning shaxs kamolotiga ta'siri. 4.Estetikaning zamonaviy yondashuvlari. Estetika va dizayn. Olamni virtual va vizual estetik idrok etishning farklari. 5. San'atdagi inqiroz (degumanizatsiya). Tushkinlik san'ati va undan chiqish mahorati.	2
8.	**Mavzu: Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot.** 1. Globallashuv, globalistika va barqaror taraqqiyot tushunchalarining mohiyati.	2

	2. Barqaror taraqqiyotni ta'minlashda globallashuvnipg ijobiy va salbiy yo'nalishlari. Global jarayonlarning tasnifi. Migratsiya va urbanizatsiya barqarorlik va beqarorlik omili. 3. Global jimoyatchilik va uning oldini olishda xalqaro hamkorlikning zarurati. 4. Sportning global siyosiy xarakteri. Pandemiya - XXI asrning global muammosi. 5. Global makonda axborot texnologiyalari, sun'iy intellekt va vertual reallikning mutanosibligi. Zamonaviy texnikaning insonparvarlashuvi.	
	2-MODUL. KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH	
9.	**Mavzu: Global korruptsiya ijtimoiy madaniy inqiroz oqibati** 1. Korruptsiya tushunchasining ma'nosi va uning tarixiy ildizlari. Dunyo bo'yicha korruptsiya holatining tasnifi. 2. Korruptsiyaning shakllari va sabablari.Korruptsiyaning ijtimoiy hayotdagi ko'rinishlari. 3. Kadrlar korruptsiyasi va uni bartaraf etish mexanizmlari.Ta'lim va fan tizimidagi korruptsiyaning oqibatlari. Huquq tartibot organlari va jamoat tashkilotlaridagi korruptsiya. 4. Xalqaro korruptsiya iqtisodiy-siyosiy manfaatlar to'qnashuvi oqibati sifatida.	2
10.	**Mavzu:Korruptsiyaga qarshi kurash mexanizmlari** 1.Dunyo va O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurashda tizimli yondashuvning zaruriyati. 2.Korruptsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro qonunlar va qarorlarning O'zbekistonda ratifikatsiya qilishning ahamiyati, iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari. 3.Korruptsiya namoyohn bo'lishining ijtimoiy sohalari, psixologik jihatlari. 4.Korruptsiyaga qarshi kurashning tarixiy an'analari .	2
	3-MODUL. D I N SH U N O S L I K	
11.	**Mavzu: Din madaniyat fenomeni** 1.Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya, xudojuylik tushunchalarining mohiyati. 2. Qadimgi va milliy dinlarning tasnifi. 3.Qur'on va Hadislarda vijdon erkinligi haqidagi dastlabki goyalar. 4.Dunyo mamlakatlari va O'zbekistonda vijdon erkinligi va diniy e'tikod haqidagi qonun qabul qilinishining ijtimoiy madaniy ahamiyati. 5.Dunyo va O'zbekistonda diniy ma'rifatni takomillashtirishning yo'nalishlari. 6.O'zbekistondagi yangi diniy tashkilotlar. 7.Diniy tolerantlik va plyuralizm. Sekulyarizatsiya nazariyasi (davlat va din munosabatlari) va postsekulyar kontseptsiyalar	2
12.	**Mavzu: Buddaviylik va xristian dini tarixi va falsafasi** 1.Buddaviylik dinining paydo bo'lishi tarixi, asosiy ta'limotlari, oqimlari va manbalari. 2. Hozirgi davrda buddaviylikning rivojlanishi. O'zbekistonda buddaviylik dininmg tarixiy ildizlari va hozirgi zamon. 3.Xristianlikning paydo bo'lishi, asosiy yo'nalishlari, ta'limotlari va manbalari. 4. Hozirgi davrda xristian dinining rivojlanishi va dunyo davlatlaridagi o'rni. O'zbekistonda xristian dinining rivojlanishi tarixi va hozirgi zamon	2
13.	**Mavzu: Islom dini tarixi va falsafasi** 1. Islom dini paydo bo'lishidagi ijtimoiy sharoit. 2. Islom asoslari, oqimlari va yo'nalishlari. Islomning diniy huquqiy maktablari. 3. Sovet Ittifoqida islom diniga munosabat. 4. Dunyo va O'zbekistonda islom dinining mavqei. Qur'on, sura va oyat tushunchalarining ma'nosi. 5. Hadis tushunchasining mohiyati. turlari va tasnifi. Buyuk hadisshunoslar hayoti va ijodi. O'zbekistonda hadisshunoslik rivoji. 6. Tasavvuf tushunchasining mazmun-mohiyati, tarixi va asosiy g'oyalarining tasnifi. Tasavvuf tariqatlari. Tasavvuf va hozirgi zamon.	2
14.	**Mavzu: Islom qadriyatlari** 1.Islomda inson huquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik g'oyalari. 2. Islomda nikoh va oilaviy munosabatlar: er-xotinning huquq va majburiyatlari; ota-onalarga munosabat va farzand tarbiyasidagi mas'uliyat. 3.Islomda axloqiy qadriyatlar: do'stlik,o'zaro yordam va soglom turmush tarzining targ'iboti. 4. Islomda fan va ta'lim; madaniyat va- san'atga munosabat. Islom arxitekturasi (O'zbekistan arxitektura yodgorliklarining qiyosiy tahdili asosida). 5. Islom dinining jahon tsivilizatsiyasi rivojidagi o'rni.	2
15.	**Mavzu: Diniy mutaassiblik va dindorlik** 1.Diniy mutaassiblik (fanatizm)ning paydo bo'lishi, mohiyati, asoslari va manbalari. 2. Diniy ekstremizmning tarixiy ildizlari va oqimlari. Diniy fundamentalizmning yo'nalishlari. Kvazidinlar. 3. O'zbekistonda diniy ekstremizmning paydo bo'lishi rivojlanish davrlari va unga qarshi kurash vositalari. 4. Terrorizm tushunchasi, shakllari, sabablari va unga qarshi kurash mexanizmlari. Kibermakon, kiberterrorizm, kiberzuravonlik (cyberbullying), tushunchalarining mohiyati. 5. Hozirgi davrda diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashda xalqaro kuchlarni birlashtirishning ahamiyati. 6. Zamonaviy diniy harakatlar va sektalar faoliyatining yo'nalishlari.	2
JAMI		**30**

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar (Seminar mashg'ulotlari)
Seminar mashg'ulotlar bo'yicha quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

№ t/r	Seminar mashg'ulotlar mavzulari	Dars soatlari hajmi
	1-MODUL. FALSAFA	
1.	Falsafaning fan va dunyoqarashga doir mohiyati	2
2.	Borliq va rivojlanish falsafasi	2
3.	Bilish nazariyasi.	2
4.	Mantiq.	2
5.	Jamiyat va inson falsafasi	2
6.	Axloq va qadriyatlar falsafasi (Etika)	2
7.	Estetika nazariyasi.	2
8.	Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot.	2
	2-MODUL. KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH	
9.	Global korruptsiya ijtimoiy madaniy inqiroz oqibati	2
10.	Korruptsiyaga qarshi kurash mexanizmlari	2
	3-MODUL. D I N SH U N O S L I K	
11.	Din madaniyat fenomeni	2
12.	Buddaviylik va xristian dini tarixi va falsafasi	2

13.	Islom dini tarixi va falsafasi	2
14.	Islom qadriyatlari	2
15.	Diniy mutaassiblik va dindorlik	2
JAMI		30

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Tavsiya etiladigan mavzular:

Talabaning mustaqil ta'limi har bir modul bo'yicha pedagogning rahbarligida oraliq o'tkaziladi. Mustaqil ta'lim mavzulari yakuniy baholashning 5-10% tashkil qiladi.

№ t/r	MUSTAQIL TA'LIM MAVZULARI
1.	''Falsafa turmush tarzi va dunyoni anglash usuli" mavzusida insho tayyorlash.
2.	G'arb mutafakkirlarining borliq haqidagi ta'limotlari (esse tayyorlash)
3.	Abu Nasr Forobiy va G'azzoliyning falsafa «ilmiga oid qarashlarini qiyosiy tahlil etish. (Farobiyning " Siyosat falsafasi" va G'azzoliyning " Kimyoi saodat" asarlari asosida).
4.	Evropa mutafakkirlari Platon, Boetsiy, R.Dekart, D.Yumning falsafaga oid qarashlarini qiyosiy tahlili.
5.	Noklassik ontologiyaning yunalishlari va moxiyati buyicha esse tayyorlash (M.Xaydeggerning Borliq va vaqt asari asosida).
6.	Aristotel, Forobiy va Kant ontologiyasida kategoriyalar tasnifini qiyosiy tahlil etish va farqlarini aniqlash, esse tayyorlash, krossvord tayyorlash.
7.	Tabiatshunoslikning falsafiy kontseptsiyalari, mavzusida esse tayyorlash (Fizika, kimyo, geologiya, minerologiya, astronomiya, informatika sohasida). O'zbekistondagi kashfiyot va ixtirolar buyicha ma'lumot bazasini tayyorlash).
8.	A.Fitratning "Oila asari"da oila kurish tartiblari va farzand tarbiyasi, " Raxbari najot" risolasining " Baxtsiz odamlarning ikki toifasiga" oid qarashlari bo'yicha esse tayyorlash, videorolik tanlovini o'tkazish.
9.	A.Avloniyning "Madaniyat to'lqinlari" maqolasi va E.Tofflerning "Uchinchi to'lkin" asarini qiyosiy tahlil etish.
10.	Axborotlashgan jamiyat va uning istiqbollari mavzusida esse tayyorlash (A.Toynbi, E.Toffler, S.Xantington asarlarining qiyosiy taxlili asosida).
11.	Global jarayonlar dialektikasi mavzusida tahliliy ma'ruza tayyorlash .
12.	" Globallashuv, globalistika va barqaror taraqqiyotning ustuvor yo'nalishlari mavzusida esse tayyorlash va uning taqdimotini o'tkazish.
13.	"Dunyoning ilmiy manzarasi va evolyutsiyasi" mavzusida esse tayyorlash.
14.	"Dunyoni estetik idrok etishda badiiy asarlarning ahamiyati" mavzusida esse tayyorlash.
15.	"Diniy fanatizmning asoslari va manbalari" mavzusida esse tayyorlash.
16.	"Dunyo xalqlari madaniyatidagi umumiylik va farqlar" mavzusida videorolik tayyorlash
17.	"Dunyo xalqlari miflari" xaqida ma'ruza matni va krossvord tayyorlash.
18.	"Jozef-.Senturiyaning korruptsiyaga oid qarashlari tasnifi" esse tayyorlash.
19.	J.Rumiy " Quyoshda xam dog' bor" deganda nimani nazarda tutadi (Ichindagi ichindadur asari asosida axloq tarbiyasiga oid esse tayyorlash);
20.	J.Rumiyning "Ovchi va lochin" rivoyatining mohiyati va uning tarbiyaviy ahamiyatini tahlili etish (Ichindagi ichindadyr asari asosida).
21.	" Zamonaviy axloqiy tarbiyaning yutuqlari va kamchiliklari" mavzusida esse tayyorlash.
22.	" Islom nurli ma'rifat dini" mavzusyda esse tayyorlash.
23.	"O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurash mexanizmlari" mavzusida esse tayyorlash.
24.	Islomda inson xuquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik adolat va tolerantlik mavzusida krossvord tayyorlash.
25.	Korruptsiya tushunchasi va uning oqibatlari mavzusida viktorina o'tkazish, video roliklar tanlovi tashkil etish.
26.	"Qur'on sura va oyatlari ma'nosi" mavzusida esse tayyorlash (sura yoziladi va yonida uning hozirgi davrda amaliyotdagi ifodasi, masalan Qur'onning 96 -" Alaq" (o'qish va ta'lim olishga da'vat)surasining mohiyati dunyo va O'zbekistonda ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan isloxotlar misolida ochib beriladi, yoki 8 sura sabr-toqat 46 oyatiing ijtimoiy hayotdagi mohiyati ochib beriladi, sabr bilan bilim egallash lozimligi va h.k.).
27.	M. Behbudiyning " Padarkush yoxud tarbiyasiz bolaning taqdiri" dramasini o'rganish.
28.	M.Behbudiyning " Yoshlarga murojaat" va " Muxtaram yoshlarga murojaat" maqolalarini tahlil etish va esse tayyorlash.
29	Tafakkur inertsiyasining amal qilish mexanizmlari mavzusida esse tayyorlash.
30.	"Ona yurtim tabiati" mavzusida videoroliklar tanlovini tashkil etish

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3. **V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari**

Talaba «Falsafa» fanini o'zlashtirish jarayonida quyidagilar bo'yicha nazariy bilimga ega bo'lishi kerak:

- Falsafiy tafakkur xususiyati va qonuniyatlari, ularning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri, mantiqiy, etik, estetik hamda diniy tolerantlik madaniyatining inson hayot tarzi va madaniyatini takomillashtirishdagi roli va ahamiyati, Sharq va G'arb falsafasining yetakchi g'oyalari, ilmiy va ma'naviy merosi, dunyoning yagonaligi qonuniyati va unda koinot hamda inson borlig'ining aloqadorligi, kasbiy faoliyatda falsafaning metodologik ahamiyati, diniylik va dunyoviylik muvozanati, global jarayonlarda analitik va sintetik, mantiqiy tafakkurning roli, korrupsiyaning jamiyat rivoji uchun katta tahdid ekanligi, O'zbekistonda olib borilayotgan keng ko'lamli islohotlarning mohiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi;
- fanning predmeti, nazariy-metodologik asoslari, manbalari va uning jamiyat taraqqiyotida tutgan o'rni. Qadimgi va O'rta asrlar Sharq va G'arb falsafasi, Yangi va Eng yangi davr falsafasining xususiyatlari, ta'limot va g'oyalari;
- tabiat va jamiyatda yuz berayotgan jarayonlarning falsafiy qonuniyatlari, tafakkur va borliq, substansiya va materiya muammosi, makon va vaqt, tabiat, jamiyat va iqtisodiyot falsafasi, energiya, inson borlig'i;
- falsafa metod, qonun va kategoriyalari, rivojlanish va taraqqiyot falsafasi, haqiqatni anglashda nazariya va amaliyot birligi, bilish metodologiyasi va ularning o'ziga xosligi;
- falsafiy tafakkur xususiyati va qonuniyatlari, ularning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri, mantiqiy, etik, estetik hamda diniy tolerantlik madaniyatining inson hayot tarzi va madaniyatini takomillashtirishdagi roli va ahamiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi kerak.

Quyidagilar bo'yicha amaliy ko'nikmalar orttirishi zarur:

- falsafani o'rganish orqali jamiyat hayotidagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-ma'naviy jarayonlar mohiyatini tushunish, ularga falsafiy, tizimli tafakkur nuqtai nazaridan baho berish;
- jamiyat taraqqiyotiga oid axborotlarni to'plash, saqlash va ulardan foydalanish, mantiqiy tahlil etish, o'zining kasbiy faoliyatiga oid ma'lumotlarni analitik va sintetik hamda kreativ fikrlash asosida qabul qilish, mushohadaviy tafakkurga asoslangan mustaqil qarorlar qabul qilish;
- yangi bilimlarni mustaqil o'zlashtira olish, takomillashtirish va o'z mehnatini ilmiylik va bunyodkorlik asosida tizimli tashkil qilish;

	- fikr va qarashlarini og'zaki va yozma ravishda adabiy til qoidalari asosida konstruktiv, mantiqiy ifodalash *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari** Yo'nalishning o'ziga xos xususiyatlari dasturni interfaol usullarda o'zlashtirishni taqazo qiladi. Bunda asosiy e'tibor auditoriya mashg'ulotlarida va mustaqil tayyorgarlikda o'zlashtiriladigan chuqurlashtiriladigan nazariy bilimlarga hamda ob'ektiv jarayonlar va hodisalarga nisbatan dunyoqarashni shakllantirishda ma'ruza mashg'ulotlariga katta o'rin ajratiladi. Dastur materiallarini o'zlashtirish to'rt xil: - muammoli mavzular bo'yicha; -mustaqil o'zlashtirilishi murakkab bo'lgan bo'limlar bo'yicha; - ta'lim oluvchilarda alohida qiziqish uyg'otuvchi bo'limlar bo'yicha; - ma'ruzalarni interfaol usulda o'qitish yo'li bilan; -mustaqil ta'lim olish va ishlash, kollekviumlar va munozaralar jarayonida o'zlashtiriladigan bilimlar bo'yicha mashg'ulotlar o'tkazish yo'li bilan amalga oshirishni nazarda tutadi. Mustaqil tayyorgarlik jarayonida talaba adabiyotlar, internet materiallari va me'yoriy hujjatlar bilan ishlashni uddalashni namoyon qilishi, auditoriya mashg'ulotlari paytida qabul qilingan ma'lumotlarni mushohada qilish va mustaqil ijodiy qarorlar qabul qila olish qobiliyatlarini ko'rsatishi zarur. Fanni o'zlashtirishda masofadan o'qitish (modul, hemis platformasi), darslik, o'quv qo'llanmalari va ma'ruzalar matnlarining elektron versiyalari, ma'ruzalar o'qish, video-audio mashg'ulotlar va elektron resruslar (Internet tarmog'i orqali) dan foydalaniladi. Dastur talabalar bilimini reyting-nazoratidan foydalanadigan o'quv jarayonini tashkil qilishning kredit-modul tizimi tamoyillari asosida amalga oshadi.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** **Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma yoki test shaklida ishni muvaffaqiyatli topshirish.**

FAN BO'YICHA TALABALAR BILIMINI BAHOLASH VA NAZORAT QILISH MEZONLARI.

Baholash Usullari	**TEZKOR TESTLAR, YOZMA ISH, OG'ZAKI SO'ROV, PREZENTATSIYALAR**

	Baholash Mezonlari *5 "a'lo".*	*5 "a'lo" baho uchun.* **1. Mashg'ulot mavzusi bo'yicha konspektlarda mavzuni to'liq ochib berishi:** - mavzu bo'yicha yangi manbalardan (internet, xorijiy adabiyot manbalaridan foydalanish va b.) foydalangan bo'lishi; - mavzu bo'yicha amaliy ko'nikma to'liq yoritilganligi; - grafikli organayzerlar va prezentatsiyalar bo'yicha mustaqil mushohada yuritishi; - aniq tasavvurga ega bo'lishi. **2. Mashg'ulotda talabaning nazariy bilimini baholash:** - talaba mashg'ulot mavzusi bo'yicha talabaning javobi to'liq, turli manbalardan olingan qo'shimcha ma'lumotlarga boy, bilim hajmi dastur doirasidan chiqadi. Dasturda tavsiya etilgan asosiy adabiyotlarni to'liq o'zlashtirgan va qo'shimcha adabiyotlar bilan tanish. - mavzu bo'yicha savollarga javob berishda ijodiy fikrlaydi, aniq javob beradi va javobini mantiqan asoslaydi. - talaba mavzu muhokamasi, munozaralarda faol qatnashadi, o'z fikrini himoya qila biladi. Interaktiv o'yinlarda faol va ijodiy qatnashadi. **3. Test topshirig'ini baholash: "a'lo" baho** uchun talaba test topshiriqlarini 86-100%ga echadi; **4. Vaziyatli masalani echishni baholash:** - talaba mashg'ulotda berilgan vaziyatli masalani o'z vaqtida, sifatli bajaradi. Vaziyatli masalalarni echishda ijodiy fikrlaydi, aniq javob beradi va javobini mantiqan asoslaydi. - talaba vaziyatli masalani muhokamasi, munozaralarda faol qatnashadi, o'z fikrini himoya qila biladiva ijodiy qatnashadi – talaba taqdim etilgan o'quv masalalarini echish yo'llarini izlaydi, turli materiallarni biladi va aytib bera oladi hamda tasavvurga ega bo'ladi. *4 "yaxshi" baho uchun.*
	4 baho **Yaxshi**	**1. Mashg'ulot mavzusi bo'yicha konspekti quyidagilarga javob berishi lozim:** - mavzu bo'yicha yangi manbalardan (internet va b.) foydalangan holda mavzuni yoritish; - grafikli organayzerlar va prezentatsiyalar bo'yicha mustaqil mushohada yuritish; - mavzu bo'yicha mustaqil mushohada yuritish; - mavzu mohiyatini tushuntirib bera olish **2. Mashg'ulotda talabaning nazariy bilimini baholash:** - talaba o'rganilayotgan mavzularni aloqadorligini bilish hamda materialni tavsiflay olish ko'nikmasiga ega bo'lishi bilan birgalikda, berilgan savollarni bir-birlariga aloqadorligini ochib bergan holda javob beradi, o'rganilayotgan nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lay oladi va mustaqil mushohada qila oladi; - bilim va ko'nikmalar mazmunini tadbiq qila olish mahorati, yozib olish va eslab qolish faoliyatini amalga oshiradi, bilimlarni amaliyotda qo'llay oladi; - talaba mashg'ulotlarga tayyorlangan, dasturiy materiallarni biladi, mohiyatini tushunadi va tasavvurga ega. **3. Test topshirig'ini baholash** uchun talaba test topshiriqlarini 71-85%ga echadi; **4. Vaziyatli masalani echishni baholash:** - talaba mashg'ulotda berilgan vaziyatli masalani o'z vaqtida bajaradi. Vaziyatli masalalarni echishda ijodiy fikrlaydi, aniq javob beradi. - talaba vaziyatli masalani muhokamasi, munozaralarda qatnashadi,talaba taqdim etilgan o'quv masalalarini echish yo'llarini izlaydi, turli materiallarni

		biladi va aytib bera oladi hamda tasavvurga ega bo'ladi, bir tipdagi masalalarni echa olish, yozib olish va eslab qolish faoliyatini amalga oshiradi
	3 baho "qoniqarli"	*3 "qoniqarli" baho uchun.* **1. Mashg'ulot mavzusi bo'yicha konspekti quyidagilarga javob berishi lozim:** -mavzu bo'yicha ma'ruza materiallaridan prezentatsiya va organayzerlar kam; -manbalardan foydalanmagan; -berilgan uy vazifasi mavzusi bo'yicha tasavvurga ega emas, vazifa bajarilmagan. **2. Mashg'ulotda talabaning nazariy bilimini baholash:** - dastur doirasida to'lik fikrlay olmaydi, moxiyatini tushunadi, lekin to'liq og'zaki yoki yozma javob bermaydi. - mavzu bo'yicha savollarga javob berishda xatoliklarga yo'l qo'yadi, aniq javob berolmaydi va javobini mantiqan asoslay olmaydi. **3. Test topshirig'ini baholash** uchun talaba test topshiriqlarini 55-70%ga echadi; **4. Vaziyatli masalani echishni baholash:** - talaba mashg'ulotda berilgan vaziyatli masalani bajaradi, lekin javobini mantiqan asoslay olmaydi. Vaziyatli masalalarni echishda ba'zi noaniqliklarga yo'l qo'yadi. - talaba vaziyatli masalani muhokamasi, munozaralarda to'liq qatnashmaydi, talaba taqdim etilgan o'quv masalalarini echish yo'llarini izlaydi, turli materiallarni biladi va aytib berishda qiynaladi, bir tipdagi masalalarni echa oladi, lekin to'liq og'zaki yoki yozma javob bermaydi.
	2 baho "qoniqarsiz"	*2 "qoniqarsiz" baho uchun.* **1. Mashg'ulot mavzusi bo'yicha konspekti quyidagilarga javob berishi lozim:** - mavzu bo'yicha konspekt va uy vazifalarini tayyorlab kelmagan talabalarga beriladi. **2. Mashg'ulotda talabaning nazariy bilimini baholash:** - mavzu buyicha aniq tasavvurga ega emas, og'zaki yoki yozma javob bera olmaydi. - mavzu bo'yicha tushuncha yo'q. **3. Test topshirig'ini baholash** uchun talaba test topshiriqlarini 54%gacha echadi. **4. Vaziyatli masalani echishni baholash:** - talaba vaziyatli masalani muhokamasi, munozaralarda umuman qatnashmaydi, bir tipdagi masalalarni echolmaydi. - masalaning mohiyatini tushunmaydi, og'zaki yoki yozma javob bermaydi.

Baholash turlari	Maksimal ball	O'tkazish vaqti
Joriy nazorat	5	Semestr davomida
Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarligi, to'laqonli ishtiroki va to'g'ri javob berganligi. Mustaqil ta'lim topshiriqlarini o'z vaqtida va sifatli bajarganlishi.	5	
Oraliq nazorat	5	
Yakuniy nazorat	5	Semestr oxirida

V. Talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirgan ballari quyidagi jadval asosida kredit ballariga va harflar tizimiga o'giriladi.

	Ball	ECTS baho	ECTSning ta'rifi	Ta'rifi
5.	86-100	A	5	A'lo
	81-85	B	4	Yaxshi
	71-80	C		
	60-70	D	3	Qoniqarli
	55-59	E		
	31-54	FX	2	Qoniqarsiz
	0-30	F		

6. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. Davronov Z., Shermuhamedova N, Qahharova M, Nurmatova M, Husanov V, Sultonova A. Falsafa -Toshkent: TMU, 2019.
2. Shermuhamedova N. Falsafa. 2-nashr Toshkent: " Idris Abdurauf Nashr" , 2020. 667-b.
3. Jalilov B. Dinshunoslik. -Toshkent: 2019.
4. Masharipova G. Dinshunoslik Toshkent: "Navro'z" 2020.
5. Машарипова Г. Религиоведение. -Ташкент. 2020.
6. Чумаков Л. Философия. Учебник. 2-издание.-Москва-ИНФРА-.М: 2018.
7. Ochilova G.A., Omonov B.N. Ijtimoiy falsafa. O'quv qo'llanma. T.: 2020.

Qo'shimcha adabiyotlar:

8. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz, bilan birga quramiz. - Toshkent: "O'zbekistan", 2017. - 488 b.
9. Jaspers. The origin and goal of history. New Haven and London. Yale University Press. 1965. P - 77, (P - 19).
10. K. S.Guttenplan. J.Hornsby. C. Janavay. Reading philosophy. Blackwell Publishers Ltd. UK. 2003. P - 341.
11. А.Азами. Введение в Хадисоведение. Казань: 2011.
12. A.Fitrat. Tanlangan asarlar -Toshkent: Ma'naviyat, 2010 -301 b.
13. Abu Xomid G'azzoliy. Kimyoi saodat /Ikki dunyo saodatiga eltuvchi bilim.- Samarqand: Imom Buxoriy xalqaro markazi, 2019.
14 Ильин И.В. Урсул А.Д. Образование, общество, природа.-Москва: изд-во М ГУ, 2016.
15. Кармин А.С., Новикова Е.С. Культурология. Киев, Харьков-Минск. 2003.
16. Qurbonova L. Falsafiy antropologiya va elitologiya uygunligining o'ziga xos xususiyatlari. Fals.fan. doktori. Diss. -Toshkent: UzMU, 2019.
17. Лосев А.Ф. Бытие-Имя-Космос. -Москва: Мысль, 1993.
18. Otamurodov S. Globaplashuv: millatni asrash mas'uliyati.-Toshkent: O'zbekiston, 2018.
19. Рудугин А.А. Естетика. Москва: Изд-во Центр, 2003.
20. Rumiy J. Elgi majlis. -Toshkent: Yangi asr avlodi., 2019.
21. Rumiy J. Masnaviy.40 rivoyatga sharx. -Toshkent: Navruz, 2019.
22. Sayid Muxammad Xotamiy. Islom tafakkuri tarixi. -Toshkent: Minxoj, 2003.